

Hemşire Öğrencilerin Eşcinsel Bireylere Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Rüveyda YÜKSEL¹, Hülya ARSLANTAŞ²,
Mehmet ESKİN³, Mehtap KIZILKAYA⁴

¹Arş. Gör., ²Prof. Dr., ⁴Dr. Öğr. Üyesi., Aydın
Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye

³Prof. Dr., Koç Üniversitesi, İnsani Bilimler ve
Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul,
Türkiye

Yazışma Adresi: Hülya ARSLANTAŞ, Aydın
Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kepez Mevkii,
09100-Aydın / Türkiye

Tel: +90 (256) 2138866-2946

Faks: +90 (256) 2182044

E-mail: hulyaars@yahoo.com

*Bu çalışma 20-23 Kasım 2018 tarihleri
arasında, Antalya'da düzenlenen V.
Uluslararası IX. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği
Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuş
olup, tam metni kongre kitabında
yayınlanmıştır

Geliş tarihi: 19 Ocak 2020

Kabul tarihi: 30 Nisan 2020

ÖZ

Amaç: Araştırma, hemşire öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla analitik kesitsel olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini batıda bir ilde bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 2017-2018 yılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü evreni bilinen örnekleme yöntemiyle olası kayıplarda göz önüne alınarak %20 yedek eklenerek 337 olarak hesaplanmış olup analiz 335 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Örnekleme alınacak öğrencilerin sınıflara göre tabakalaması yapılmış; sınıflar içinde öğrencinin örnekleme seçimi basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu ve Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği ile toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %64,5'i kadın ve yaş ortalamaları 20,62±1,82 yıl olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %48,7'sinin anne eğitim düzeyi, %47,5'inin ise baba eğitim düzeyi ortaöğretim olup; %75,5'i ailenin gelir düzeyini gelir gidere denk olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin %46,6'sı eğitimleri sırasında eşcinsellik hakkında eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin özellikleri ile Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kadın cinsiyetinde olmanın, anne ve baba eğitim düzeyinin artmasının, eşcinsel bir bireyi tanımanın eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak etkilediği görülmektedir ($p < 0,05$). Cinsel yönelim doğuştandır sonradan değiştirilemez inancının öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği bulunmuştur ($p > 0,05$).

Sonuç: Öğrencilerin; kadın cinsiyetinde olmasının, anne ve baba eğitiminin artmasının, çevrelerinde eşcinsel birinin varlığının eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak etkilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumlarının azaltılması, olumlu tutumlarının desteklenmesi için lisans ders müfredatına eşcinsellik, eşcinsel bireylerin sağlık hakkı, gereksinimleri ve bakımları, eşcinsel bireylere yönelik damgalamayı önleme konularının eklenmesi önerilir.

Anahtar Sözcükler: Eşcinsellik, eşcinsel birey, tutum, öğrenci, hemşire

ABSTRACT

The Factors Affecting The Attitudes of Nursing Students Towards Homosexual Individuals

Objective: The research was conducted analytic cross-sectionally with the aim of determining the factors affecting the attitudes of nursing students towards homosexual individuals.

Methods: The population of the research was composed of the students studying in the Department of Nursing in 2017-2018 academic year at a university in one of the western provinces of the country. Precision sampling method was used and The sample size was calculated as 337 by adding 20% reserve, considering the possible losses and the analysis were conducted with 335 persons. The data of the research was collected by the questionnaire form prepared by the researchers in line with the literature and Attitudes Towards Homosexuality Scale.

Results: 64.5% of the students was female, and their mean age was 20.62±1.82. 46.6% stated they did not have education about homosexuality during their education. When student characteristics and their Attitudes Towards Homosexuality Scale scores were compared, it was found that being a female ($t=-4.659$, $p=0.000$), higher educational levels of the parents, having a homosexual acquaintance positively affected the students' attitudes towards homosexual individuals ($p < 0.05$). The belief that sexual orientation is congenital and cannot be changed later did not effect their attitudes towards homosexual individuals ($p > 0.05$).

Conclusion: In accordance with these results, adding courses into bachelor's degree curriculum about homosexuality, the health rights of homosexual individuals, their requirements and care, preventing stigma towards homosexual individuals are suggested to ensure decreasing negative attitudes and support positive attitudes of the students towards homosexual individuals.

Keywords: Homosexuality, homosexual individual, attitude, student, nurse

GİRİŞ

Cinsel yönelim, bireyin diğerlerine karşı olan erotik davranış eğilimidir.¹ Cinsel yönelimin üç farklı biçiminden söz edilir: Cinsel ilginin karşı cinsle yönelik olması karşı cinsel yönelim (heterosexuality) biçimini belirtirken, cinsel ilginin aynı cinsiyetten bireylere yönelik olması eşcinselliği (homosexuality), hem kadın hem erkeklere yönelik olması ise çift cinsel yönelimi (bisexuality) ifade etmektedir.²

Eşcinsellik; 1973'te Amerikan Psikiyatri Birliği'nce, "Hastalık Sınıflandırması" ve 1992'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından "Uluslararası Hastalıklar Sınıflandırmasından" çıkartılmıştır. Buna rağmen eşcinsel bireyler hala toplumdaki ahlaki değer yargıları, ön kabuller, kültürel faktörler gibi sebeplerle hayatın birçok alanında baskı ve ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar.³ Eşcinsel bireylere karşı olan tutumlar toplumsal yargılara, kalıplara ve bireyin toplumsallaşma sürecine dayanmaktadır. Bu toplumsallaşma sürecini aile, dini kurallar, kuşak aidiyeti/akranlar ve medya farklı şekillerde etkilemektedir.³

Ülkemizde eşcinselliğe toplumsal bakış ve eşcinsellik algısı son derece olumsuz bir seyir izlemektedir. Bu seyrin en önemli nedenlerinden biri, toplumsal cinsiyet ve ataerkil yapının etkisiyle olumsuz eşcinsellik yargısının kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır. Bu aktarım ve sosyal öğrenme sonucu eşcinsel bireyler reddedilme, yanlış anlaşılma, baskı ve kınama ile karşılaşabilmektedirler. Bu durumda eşcinsel bireylerin barınma, istihdam, sağlık bakımı, sosyal hizmetlere ulaşmalarını engelleyen bir ayrımcılık yaratmaktadır. Toplumlardaki heteroseksist anlayışın genel kabul görmesi ve homofobik tutumların güçlü olması, eşcinsel bireylerin giderek toplumdan izole olmasını beraberinde getirmektedir. Bu aktarım, üniversite eğitimi gören öğrencilerin zihinlerinde de hazır bir şekilde gelmektedir.⁴ Toplumdaki eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumun oluşmasındaki önemli etkenlerden bir diğeri ise; eşcinsel bireyler ve eşcinsellik ile ilgili sahip olunan bilgilerin eksikliği ya da yanlışlığıdır.⁵ Bu doğrultuda; eşcinsellik sadece eşcinsel bireyler bağlamında düşünülebilecek bir konu değildir. Eşcinsellik ile birlikte değerlendirilmesi gereken kavramlar arasında eğitim özellikle önem taşır. Bu açıdan toplumun eğitilmesini odak alan uygulamalara büyük ihtiyaç vardır.⁴

Damgalama, sosyal dışlanma, ötekileştirme gibi kavramlarla birlikte anılan eşcinsellik, hassas bir konu olarak güncelliğini korumaktadır.⁴ Literatür incelendiğinde; gençlerin eşcinselliğe yönelik bakış açıları ile ilgili yurt dışında yayınlanan araştırmaların oldukça zengin olduğu,⁶⁻¹⁰ Türkiye'de ise yapılan araştırmalarda geçmiş yıllara göre giderek artma olduğu görülmektedir.^{4,11-15} Türkiye örneğinde hemşirelik bölümü öğrencilerinin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını araştıran az sayıda çalışmaya^{15,16} rastlanmıştır.

Geleceğin sağlık bakım vericileri olacak olan hemşire adaylarının bakım verecekleri bireylere önyargısız bakım sunabilmeleri için farklı cinsel yönelimleri olan bireylere yönelik tutumlarının olumlu, bilgilerinin de bilimsel kaynaklara dayalı ve doğru olması bir gerekliliktir. Hemşire öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarının tanımlanması ve damgalamaya yönelik özelliklerinin belirlenmesi geleceğin sağlık bakım profesyonellerinin sunacağı bakımın kalitesini arttırmak açısından son derece önemlidir. Ayrıca cinsel yönelim konusunda olumsuz tutuma sahip olan öğrencilerin tutumlarını incelemek ve tutumları olumsuz olan hemşirelik öğrencilerinin eğitilmesi de önemlidir. Bu bağlamda yapılacak bu çalışma ile hemşire öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkileyen etmenlerin tanımlanması, eğitim müfredatına eşcinsellik ile ilgili hangi başlıkların konulacağına belirlenmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca bu sayede girişimsel çalışmalara da yol gösterici bilgilere ışık tutulmuş olacaktır. Bu nedenlerden dolayı bu araştırma, hemşire öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla analitik kesitsel olarak yapılmıştır.

Araştırma sorusu;

1. Hemşire öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir? olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın evrenini batıda bir ilde bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 2017-2018 yılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Hemşirelik bölümünde 2017-2018 eğitim öğretim yılında kayıtlı öğrenci sayısı 1056'dır. Örneklem büyüklüğü evreni bilinen örnekleme yöntemiyle olası kayıplarda göz önüne alınarak %20 yedek eklenerek 337 olarak hesaplanmıştır. Bazı formların eksik doldurulması nedeniyle 335 öğrencinin verileri değerlendirilmiştir. Sınıflara göre tabakalanmış 337 kişilik örneklem, öğrenci sayılarına göre orantılı olarak seçilmiştir. Her tabakaya eşit sayıda birey düşmesi olanaksız olacağından, her tabakadan kaç bireyin örnekleme alınacağı, örnekleme alınacak bireylerin tabakalardaki birey sayısının ağırlığına göre orantılı olarak seçilmiştir. Sınıflara göre tabakalanmış ve tabaka ağırlığına göre belirlenmiş sınıflardaki örneklem sayısı, basit rastgele örnekleme yöntemiyle şubelere göre paylaştırılmıştır.

Öğrencilerin %64,5'i (n=216) kadın, %35,5'i (n=119) erkek ve yaş ortalamaları 20.62±1.82 yıl olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %28,4'ü (n=95) ikinci sınıf öğrencisidir.

Ölçüm Araçları

Anket Formu

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, öğrenim yılı vb. sosyodemografik özellikleri ile eşcinsel bireylere yönelik tutumları ile bağlantılı olduğu düşünülen (cinsel yönelim, eşcinsel tanıdık varlığı, eşcinsel tanıdıklarla tanışıklık biçimi, eğitimleri sırasında eşcinsellik hakkında eğitim alma durumu, herhangi bir dine inanma, dini inanç gücü), eşcinselliğin nedenlerine ilişkin görüşleri içeren ve eşcinselliğe yönelik bilgi ve inançlarla ilişkili olduğu düşünülen soruların yer aldığı literatür doğrultusunda geliştirilen^{4,6,11,15,17} toplam 18 sorudan oluşan bir formdur. Hemşirelik öğrencilerinin dini inanç güçlerinin sorgulandığı soruda öğrencilere dini inancınız ne ölçüde güçlüdür sorusu sorulmuştur. Dini inancınız ne ölçüde güçlüdür ifadesini altılı bir skala üzerinde 0 ile 6 arasındaki sayılardan birini yuvarlak içine alarak işaretlemeleri istenmiştir. Skala üzerinde yer alan "0 puan- dini inancım hiç yok" "6 puan- dini inancım çok güçlü" şeklinde tanımlanmıştır.

Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği (ETÖ)

Eşcinsel bireylere yönelik tutumları ölçmek amacıyla Hudson ve Ricketts¹⁸ tarafından geliştirilmiştir. Türkçe uyarlama çalışması Sakallı ve Uğurlu¹⁹ tarafından yapılmış olan ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Uyarlama çalışmasında ölçek 23 maddeye indirilmiştir. Bu ölçekten tek bir toplam puan alınmakta ve puanların artması, eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumların arttığına işaret etmektedir. Katılımcılar her bir maddeyi 1 (Hiç katılmıyorum) ile 6 (Tamamen katılıyorum) arasında değerlendirmişlerdir. Ölçekteki 5, 6, 8, 10, 11, 13, 17, 18, 21, 22 ve 23. maddelerin ters puanlanması gerekmektedir. Çalışmamızda ölçeğin tüm maddeleri için Cronbach alfa değeri 0,93 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel Analiz

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu ve "Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerinin analizinde SPSS 21.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışmanın başında normal dağılım analizleri yapılmıştır. Her bir değişkenin normal dağılımına tek tek bakılmış; Gauss eğrisi değerlendirilmiş ve ortalama puan, minimum ve maksimum puan genişliği, Kolmogorov-Smirnov testi anlamlılık düzeyleri hesaplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (Yüzdellik, ortalama, standart sapma) yanı sıra

öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre ETÖ puan ortalamalarının karşılaştırılmasında t testi, tek yönlü varyans analizi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmış olup; tip 1 hata düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Etik İlkeler

Çalışma Helsinki Bildirgesi ilkelerine göre gerçekleştirilmiş; araştırma için 16.02.2018 tarihli (Sayı: 53043469-050.04.04; 27 nolu karar) Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi girişimsel olmayan klinik araştırmalar etik kurul onayı ve çalışmanın gerçekleştirileceği Fakülte Dekanlığından ve çalışmada kullanılan ölçek sahibinden yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırmacının amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirilerek yazılı onamları alınmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri ve Eşcinselliğe İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri ve Eşcinselliğe İlişkin Görüşleri	n	%
Cinsiyet		
Kadın	216	64,5
Erkek	119	35,5
Sınıf		
1. Sınıf	85	25,4
2. Sınıf	95	28,4
3. Sınıf	64	19,1
4. Sınıf	91	27,2
Anne eğitim düzeyi		
Okur-yazar değil/Okur-yazar	91	27,2
Ortaöğretim	163	48,7
Lise	56	16,7
Üniversite ve üstü	25	7,5
Baba eğitim düzeyi		
Okur-yazar değil/Okur-yazar	42	12,5
Ortaöğretim	159	47,5
Lise	82	24,5
Üniversite ve üstü	52	15,5
Aile gelir düzeyi		
Gelir giderden az	51	15,2
Gelir gidere denk	253	75,5
Gelir giderden fazla	31	9,3
En uzun süre yaşanılan bölge		
Marmara Bölgesi	38	11,3
Karadeniz Bölgesi	10	3
Ege Bölgesi	111	33,1
Akdeniz Bölgesi	58	17,3
İç Anadolu Bölgesi	32	9,6
Doğu Anadolu Bölgesi	30	9,0
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	56	16,7
Cinsel yönelimleri (n=329)		
Sadece karşı cinsten olan kimselere karşı cinsel istek duyanlar	321	97,6
Diğer	8	2,4
Tanıdık eşcinsel birey varlığı		
Yok	248	74,0
Evet	87	26,0
Tanıdık eşcinsel bireyle tanışıklık biçimi (n=82)		
Okul arkadaşı	61	74,4
Diğer (komşu, aile üyesi, akraba vb.)	21	25,6
Eğitimleri sırasında eşcinsellik hakkında eğitim alma (n=333)		
Hayır	156	46,8
Evet	177	53,2
Dine inanma (n=334)		
Hayır	8	2,4
Evet	326	97,6
	n	Ort±SS
Yaş (n=334)	334	20,62±1,82
Dini inanç gücü (n=326)	326	4,27±1,27

BULGULAR

Öğrencilerin %48,7'sinin (n=163) anne eğitim düzeyi, %47,5'inin (n=159) ise baba eğitim düzeyi ortaöğretim olup; %75,5'i (n=253) ailenin gelir düzeyini gelir gidere denk olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin %33,1'inin (n=111) en uzun süre yaşadıkları bölge Ege Bölgesi'dir. Öğrencilerin %97,6'sı (n=321) cinsel yönelimini "Sadece karşı cinsle yönelik" olarak tanımlamaktadır. Öğrencilerin %26,0'ı (n=87) çevrelerinde tanıdık eşcinsel birisinin olduğunu, %74,4'ü (n=61) bu tanıdığı okul arkadaşı olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %46,8'i (n=156) eğitimleri sırasında eşcinsellik hakkında eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %97,6'sı (n=326) herhangi bir dine inanmakta olup, inanç gücü ortalamaları $4,27 \pm 1,27$ olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kadın cinsiyetinde olmaları ($t = -4,659$, $p = 0,000$), anne eğitim düzeyi ($KW = 17,825$, $p = 0,000$), baba eğitim düzeyi ($F = 5,819$, $p = 0,000$), cinsel yönelimleri ($MWU = 298,500$, $p = 0,000$), tanıdık eşcinsel birey varlığı ($t = 6,424$, $p = 0,000$) durumlarının eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilediği görülmektedir. Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği ile dini inanç gücü arasında pozitif yönlü zayıf ilişki ($r = 0,299$, $p < 0,05$) saptanmıştır. Öğrencilerin yaş, okuduğu sınıf, ailenin gelir düzeyi, en uzun süre yaşadıkları bölge, tanıdık eşcinsel bireyle tanışıklık biçimi, hemşirelik eğitimi sırasında eşcinselliğe yönelik eğitim alma ve herhangi bir dine inanma durumlarının eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği ($p > 0,05$) bulunmuştur (Tablo 2).

Öğrencilerin eşcinselliğin nedenlerine ilişkin görüşleri ile Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; televizyon ve filmlerde eşcinselliğin görünmesi ($F = 15,098$, $p = 0,000$) ve beynin normal gelişmemesi ($F = 6,220$, $p = 0,002$) yönündeki görüşlerinin öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilediği ($p < 0,05$) bulunmuştur. Genetik-kalıtım, annenin baskın karakterli olması, babanın zayıf karakterli olması, ailedeki iletişim sorunları, çocukken karşı cinsin giysilerinin giydirilmesi, erkeklerde kadınlık, kadınlarda ise erkeklik hormonunun fazla olması, psikolojik sıkıntılar, erkek çocukların babalarını, kız çocukların da annelerini kaybetmeleri, doğuştan çift cinsiyetli doğulması (hermafroditizm), kişinin çocukluğunda yaşadığı taciz, tecavüz gibi travmalar, çocuğun ana rahminde yaşadığı olaylar, çocuğun kendi cinsiyetinden biriyle uzun süre aynı yatakta yatması, kişinin küçükken anne-babasıyla olan olumsuz ilişkileri, erkek çocukların kız, kız çocuklarında erkek oyuncaklarıyla oynaması ve anne babanın ayrılması, boşanması durumlarının öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği ($p > 0,05$) bulunmuştur (Tablo 3).

Öğrencilerin eşcinselliğe ilişkin bilgi ve inançları ile Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; insan isterse cinsel yönelimini kendisi değiştirebilir ($KW = 21,468$, $p = 0,000$), uygun bir psikolojik/psikiyatrik girişim ile eşcinsel olan biri heteroseksüel olabilir ($F = 24,145$, $p = 0,000$), uygun bir psikolojik/psikiyatrik girişim ile heteroseksüel olan biri eşcinsel olabilir ($F = 12,576$, $p = 0,000$), uygun bir tıbbi girişim (ilaç, cerrahi) ile eşcinsel olan biri heteroseksüel olabilir ($F = 6,777$, $p = 0,001$), uygun bir tıbbi girişim (ilaç, cerrahi) ile heteroseksüel olan biri eşcinsel olabilir ($KW = 8,604$, $p = 0,014$) yönündeki bilgi ve inançlarının öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilediği ($p < 0,05$) bulunmuştur. Cinsel yönelim doğuştandır sonradan

değiştirilemez inancının öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği ($p > 0,05$) bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 2. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleriyle Eşcinselliğe İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri	n	%	Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği		
			Ortalama±SS	Test	p
Cinsiyet					
Kadın	216	64,5	88,21±27,22	t=-4,659	0,000*
Erkek	119	35,5	102,03±23,54		
Sınıf					
1. Sınıf	85	25,4	92,41±25,37	F=2,510	0,059
2. Sınıf	95	28,4	98,46±24,16		
3. Sınıf	64	19,1	93,67±29,07		
4. Sınıf	91	27,2	87,82±28,27		
Anne eğitim düzeyi					
Okur-yazar değil/Okur-yazar	91	27,2	98,75±26,85	MWU=17,825	0,000*
Ortaöğretim	163	48,7	94,52±26,39		
Lise	56	16,7	80,25±25,82		
Üniversite ve üstü	25	7,5	92,32±22,86		
Baba eğitim düzeyi					
Okur-yazar değil/Okur-yazar	42	12,5	98,38±29,26	F=5,819	0,000*
Ortaöğretim	159	47,5	95,88±26,26		
Lise	82	24,5	93,68±25,02		
Üniversite ve üstü	52	15,5	79,53±25,29		
Aile gelir düzeyi					
Gelir giderden az	51	15,2	93,78±28,09	F=1,312	0,271
Gelir gidere denk	253	75,5	93,89±26,46		
Gelir giderden fazla	31	9,3	85,70±26,88		
En uzun süre yaşanılan bölge					
Marmara Bölgesi	38	11,3	91,15±29,62	MWU=3,508	0,743
Karadeniz Bölgesi	10	3	88,70±32,26		
Ege Bölgesi	111	33,1	90,48±26,92		
Akdeniz Bölgesi	58	17,3	92,75±26,59		
İç Anadolu Bölgesi	32	9,6	95,50±24,63		
Doğu Anadolu Bölgesi	30	9	94,66±24,72		
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	56	16,7	98,66±26,26		
Cinsel yönelimleri (n=329)					
Sadece karşı cinsten olan kimselere karşı cinsel istek duyanlar	321	97,6	94,90±26,28	MWU=298,500	0,000*
Diğer	8	2,4	45,60±22,62		
Tanıdık eşcinsel birey varlığı (n=334)					
Yok	248	74	98,90±23,30	t=6,424	0,000*
Evet	87	26	76,64±29,22		
Tanıdık eşcinsel bireyle tanışıklık biçimi (n=82)					
Okul arkadaşı	61	18,2	67,80±24,54	t=-1,607	0,112
Diğer (komşu, aile üyesi, akraba vb)	21	6,3	79,21±29,21		
Eşcinsellik hakkında eğitim alma durumu (n=333)					
Hayır	156	46,6	94,80±26,85	t=-1,059	0,291
Evet	177	52,8	91,70±26,52		
Dine inanma durumu (n=334)					
Hayır	8	2,4	90,87±37,62	t=-0,230	0,819
Evet	326	97,3	93,07±26,51		
Yaş (n=334)	334		20,62±1,82	r=0,045	0,409
Dini inanç gücü (326)	326		4,27±1,27	r=0,299	0,000*

* $p < 0,05$

TARTIŞMA

Bu araştırmada, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde eğitim gören öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkileyen faktörler incelenmiştir.

Çalışmamızda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre eşcinsel bireylere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir.

Alanyazın çalışmaları incelendiğinde çalışma bulgularımızla benzer çalışmalara rastlanmaktadır. Çabuk²⁰ tıp öğrencileri ve hekimlerin eşcinsellik hakkındaki tutumları ve gey ve lezbiyenlerin sağlık hizmeti deneyimlerini incelemek amacıyla yapmış olduğu uzmanlık tezinde eşcinsel bireylere yönelik tutuma ilişkin erkeklerin kadınlara göre daha fazla olumsuz tavır sergiledikleri görülmektedir. Duyan ve arkadaşlarının⁴ sosyal hizmet öğrencilerinin eşcinselliğe yönelik tutumları: Bir atölye eğitiminin etkilerini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada erkeklerin kadınlara oranla eşcinsel bireylere karşı daha olumsuz tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Şah'ın¹³ eşcinselliğe, biseksüelliğe ve transseksüelliğe ilişkin tanımlamaların homofobi bağlamında Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transseksüel bireylerle tanışıklık düzeyi ile ilişkisini incelediği çalışmada da erkeklerin homofobi düzeylerinin kadınlarınkine göre daha yüksek olma eğiliminde olduğu görülmektedir. Sadıç ve Beydağ'ın¹⁶ hemşirelik öğrencilerinin lezbiyen ve geylere yönelik tutumlarını ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Çalışma bulgumuzun tersine cinsiyet ile eşcinsel bireylere yönelik tutum arasında ilişki olmadığını bildiren çalışmalarda bulunmaktadır. Saraç ve Rahim'in¹⁴ üniversite öğrencilerinde, Bostancı Daştan'ın¹⁵ hemşirelik öğrencilerinde yaptıkları çalışmalarda cinsiyetin eşcinsel bireylere yönelik tutumu etkilemediği saptanmıştır. Çalışmamızda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre eşcinsel bireylere yönelik tutumlarının daha olumlu olmasında kadınlık ve erkeklığe ilişkin tutum ve inançları belirten cinsiyet kalıp yargılarıyla açıklamak mümkündür. Toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda kadın cinsiyetinde olmak zor durumda olan bireye, çaresiz olana vicdani duygular içinde yaklaşma öğretilerini beraberinde getirmekte iken erkek cinsiyetinde olanların toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda kültürel etkenlerin de etkisiyle sert, güçlü ve heteroseksüel olan erkeklik rolünü içselleştirerek kendi devamlılığını ve iktidarını sürdürme ihtiyacının eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumu sürdürmede etkili olduğu düşünülmüştür. Eşcinsellik, erkeğin egemenliğine bir tehdit oluşturduğu için ayıp, günah ve yasak sayılıyor, toplum tarafından sapkın ve marjinal olarak düşünülüyor olabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfın eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği görülmektedir. Alanyazın çalışmaları incelendiği çalışma bulgumuzun aksine sınıf arttıkça eşcinsel bireylere yönelik tutumun olumlu olduğu bildirilmektedir.^{16,21} Çalışmamızda öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfın eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilememesinde okulumuzda verilen lisans eğitim müfredatında eşcinsel bireylere yönelik tutumu şekillendirebilecek içeriğin olmamasının etkili olmuş olabileceği düşünülmüştür.

Çalışmamızda öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeylerinin yükselmesinin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak etkilediği görülmektedir. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde anne ve baba eğitim düzeyinin öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını nasıl etkilediği ile ilgili farklı çalışma bulgularına rastlanmaktadır. Çalışma sonucumuza benzer şekilde

Tablo 3. Öğrencilerin Eşcinselliğin Nedenlerine İlişkin Görüşleri ile Eşcinselliğe İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin Eşcinselliğin Nedenlerine İlişkin Görüşleri	Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği				
	n	%	Ort±SS	Test	p
Genetik kalıtım (n=332)					
Nedeni değildir	84	25,3	93,27±27,36	F=2,155	0,117
Bilmiyorum	85	25,6	97,90±26,95		
Nedenidir	163	49,1	90,50±26,14		
Annenin baskın karakterli olması (n=329)					
Nedeni değildir	99	30,1	93,15±29,50	F=0,059	0,943
Bilmiyorum	126	38,3	93,95±24,67		
Nedenidir	104	31,6	92,76±26,50		
Babanın zayıf karakterli olması (n=330)					
Nedeni değildir	104	31,5	90,81±28,51	KW=0,879	0,644
Bilmiyorum	117	35,5	92,97±25,13		
Nedenidir	109	33,0	95,28±26,86		
Televizyon ve filmlerde eşcinselliğin görünmesi (n=328)					
Nedeni değildir	70	21,3	78,57±29,59	F=15,098	0,000*
Bilmiyorum	57	17,4	93,73±27,15		
Nedenidir	201	61,3	98,18±23,81		
Ailedeki iletişim sorunları (n=330)					
Nedeni değildir	59	17,9	89,74±29,52	F=0,632	0,532
Bilmiyorum	90	27,3	94,42±28,84		
Nedenidir	181	54,8	93,81±24,72		
Çocukken karşı cinsin giysilerinin giydirilmesi (n=327)					
Nedeni değildir	45	13,8	84,93±30,30	F=2,377	0,094
Bilmiyorum	59	18,0	95,00±30,55		
Nedenidir	223	68,2	94,00±24,76		
Erkeklerde kadınlık, kadınlarda ise erkeklik hormonunun fazla olması (n=331)					
Nedeni değildir	14	4,2	99,64±23,24	F=2,481	0,085
Bilmiyorum	23	6,9	103,78±23,48		
Nedenidir	294	88,8	92,17±26,77		
Psikolojik sıkıntılar (n=330)					
Nedeni değildir	31	9,4	84,77±33,00	F=2,058	0,129
Bilmiyorum	69	20,9	92,21±24,75		
Nedenidir	230	96,7	94,89±26,21		
Erkek çocukların babalarını kız çocukların da annelerini kaybetmeleri (n=328)					
Nedeni değildir				KW=2,743	0,254
Bilmiyorum	132	40,2	90,84±27,46		
Nedenidir	122	37,2	95,72±28,81		
	74	22,6	92,89±21,57		
Doğuştan çift cinsiyetli doğulması (Hermafroditizm) (n=333)					
Nedeni değildir	22	6,6	93,95±23,52	F=2,727	0,067
Bilmiyorum	47	14,1	101,46±26,30		
Nedenidir	264	79,3	91,64±26,90		
Kişinin çocukluğunda yaşadığı taciz, tecavüz gibi travmalar (n=333)					
Nedeni değildir	46	13,8	92,60±29,08	KW=2,570	0,277
Bilmiyorum	90	27,0	96,85±28,19		
Nedenidir	197	59,2	91,79±25,49		
Çocuğun ana rahminde yaşadığı olaylar (n=327)					
Nedeni değildir	80	24,5	95,16±27,01	F=1,245	0,289
Bilmiyorum	143	43,7	94,94±27,57		
Nedenidir	104	31,8	90,03±24,93		
Beynin normal gelişmemesi (n=328)					
Nedeni değildir	89	27,1	85,03±28,85	F=6,220	0,002*
Bilmiyorum	123	37,5	96,78±27,38		
Nedenidir	116	35,4	96,43±23,33		
Çocuğun kendi cinsiyetinden biriyle uzun süre aynı yatakta yatması (n=330)					
Nedeni değildir	94	28,5	89,51±29,85	F=1,930	0,147
Bilmiyorum	107	32,4	92,83±27,75		
Nedenidir	129	39,1	96,58±23,27		
Kişinin küçükken anne-babasıyla olan olumsuz ilişkileri (n=330)					
Nedeni değildir	74	22,4	88,68±29,28	KW=1,808	0,405
Bilmiyorum	120	36,4	94,72±26,67		
Nedenidir	136	41,2	94,17±25,44		
Erkek çocukların kız, kız çocuklarında erkek oyuncaklarıyla oynaması (n=332)					
Nedeni değildir	112	33,7	90,00±27,75	KW=1,833	0,400
Bilmiyorum	98	29,5	94,87±26,95		
Nedenidir	122	36,7	94,54±25,63		
Anne babanın ayrılması, boşanması (n=333)					
Nedeni değildir	136	40,8	90,88±28,66	F=0,953	0,387
Bilmiyorum	122	36,6	95,41±26,93		
Nedenidir	75	22,5	93,89±22,63		

* p<0,05

Gönenç ve Erenel'in²² çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin anne-lerinin eğitim düzeyi yükseldikçe homofobik tutumlarının azaldığı bulunmuştur. Sadıç ve Beydağ'ın¹⁶ hemşirelik öğrencilerinde lezbiyen ve geylere yönelik tutumları ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada ise annelerin ve babaların öğrenim durumu ile lezbiyen ve geylere yönelik tutum ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Çalışmamızda öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeyinin yükselmesinin eşcinsel bireylere yönelik tutumu olumlu olarak etkilemesinde eğitim seviyesi yüksek insanların eşcinsel bireylerin toplum içindeki damgalanma ve yaşadıkları güçlükler ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olmaları nedeniyle daha empatik yaklaşım olmalarının etkili olmuş olabileceği düşünülmüştür. Olumlu/olumsuz tutumların aile içindeki olası aktarımları düşünüldüğünde anne ve babaların olumlu tutumları öğrencilerin eşcinsel bireylere önyargısız davranmalarına neden oluyor olabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyinin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği görülmektedir. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde çalışma bulgumuzdan farklı bir sonuca rastlanmaktadır. Sadıç ve Beydağ'ın¹⁶ yapmış oldukları çalışmada ailesinin ekonomik düzeyinin orta düzeyde olduğunu ifade edenlerin eşcinselliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, farklı nesillerin yetiştikleri dönemin değer ve tutumlarındaki farklarla ilişkili olabileceği gibi, Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel hareketinin genç nesiller üzerindeki özgürleştirici etkisi ile de açıklanabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları bölgenin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği görülmektedir. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde farklı çalışma bulgularına rastlamak mümkündür. Çalışma sonucumuza benzer şekilde Bostancı Daştan¹⁵ Türkiye'de hemşirelik öğrencilerinin lezbiyenlere ve geylere karşı tutumlarını

belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada da hayatlarının çoğunu kentlerde geçirme ile lezbiyenlere ve geylere yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Benzer şekilde Soner ve Altay²³ hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını incelemek amacı ile yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yer ile eşcinsel bireylere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamamışlardır. Sadıç ve Beydağ'ın¹⁶ hemşirelik öğrencilerinin lezbiyen ve geylere yönelik tutumları ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada da öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yer açısından eşcinsel bireylere yönelik tutumlarında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlılığa rastlanmamıştır. Bunların yanısıra alanyazın çalışmalarında kentte yaşayanların kırsal alandakilere göre eşcinsel bireylere yönelik daha olumlu tutum içinde bulduklarını³, kırsal kesimde, daha az nüfuslu yerleşim yerlerinde yaşayan kişilerin daha homofobik olma eğiliminde olduklarını²⁴ belirten çalışmalara da rastlamak mümkündür. Çalışmamızda öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları bölgenin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilememesinde araştırmaya katılan öğrencilerin ülkemizin her bölgesini temsil etmiş olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Çalışmamızda öğrencilerin cinsel yönelimlerinin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak etkilediği görülmektedir. Buna göre cinsel yönelimi sadece karşı cinse olanların daha homofobik bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde böyle bir araştırma bulgusuna rastlanmamıştır. Ancak bu bulgu yukarıda toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yaptığımız açıklamanın yanı sıra kendilerini cinsel yönelim açısından toplumun beklentilerine göre değerlendiren bireylerin diğer yönelimden olan bireyleri ötekileştirici bir tutum içine giriyor olmaları ile de açıklanabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin yaşamında tanıdık eşcinsel birey varlığının eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak etkilediği ve tanıdık eşcinsel bireyle tanışıklık biçiminin ise eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği bulunmuştur. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde benzer çalışma bulgularına rastlanmaktadır. Yapılan pek çok çalışmada eşcinsel bir tanıdığa sahip olan veya eşcinsel bireylerle sosyal ilişkide bulunan kişilerin, eşcinsel bireylere yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğu belirtilmektedir.^{3,11-13,16,17} Güney ve arkadaşlarının²⁵ üniversite öğrencilerinin eşcinsellik konusundaki görüşlerini incelemek amacıyla yapmış oldukları nitel çalışmada ise eşcinsel bireylere yakınlık derecesi arttığında eşcinsel bireylere yönelik tutumun olumsuz yönde değişim gösterdiği; özellikle aile bireylerinden birinin eşcinsel olması durumunda tutumun olumsuz, söz konusu olan kişi arkadaş olduğunda ise tutumun olumluya doğru kaydığı belirtilmiştir. Çalışmamızda öğrencilerin yaşamında tanıdık eşcinsel birey varlığının eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak değerlendirmelerinde; eşcinsel bireylerle sosyal etkileşim kurmanın öğrencilerin cinsel önyargısının azalmasına neden olmuş olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Yapılan çalışmalarda da Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel bireylerle olumlu sosyal ilişkilerin ve tanışıklığın, bu kişilere yönelik olumlu tutum ve inançlarla ilişkili olduğunu ve olumsuz tutumların değişmesine katkıda bulunabileceği belirtilmektedir.^{3,11-13,16,17} Ailesi ya da arkadaş çevresinde Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel tanıdığı olanların eşcinsellere yönelik olumsuz tutumları-

Tablo 4. Öğrencilerin Eşcinselliğe Yönelik Bilgi ve İnançları ile Eşcinselliğe İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin Eşcinsel Bireylere Yönelik Bilgi ve İnançları	Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği				
	n	%	Ortalama±SS	Test	p
İnsan isterse cinsel yönelimini kendisi değiştirebilir (n=334)					
Değiştirilemez/Olamaz	68	20,4	79,41±27,03	KW=21,468	0,000*
Bilmiyorum	82	24,6	94,89±24,82		
Değiştirilebilir/Olabilir	184	55,1	97,60±26,73		
Uygun bir psikolojik/psikiyatrik girişim ile eşcinsel olan biri heteroseksüel olabilir (n=134)					
Değiştirilemez/Olamaz	43	12,9	68,48±27,08	F=24,145	0,000*
Bilmiyorum	121	36,2	96,28±25,35		
Değiştirilebilir/Olabilir	170	50,9	97,32±24,29		
Uygun bir psikolojik/psikiyatrik girişim ile heteroseksüel olan biri eşcinsel olabilir (n=333)					
Değiştirilemez/Olamaz	43	12,9	74,76±30,09	F=12,576	0,000*
Bilmiyorum	147	44,1	96,44±25,91		
Değiştirilebilir/Olabilir	143	42,9	95,37±24,44		
Uygun bir tıbbi girişim (ilaç, cerrahi) ile eşcinsel olan biri heteroseksüel olabilir (n=329)					
Değiştirilemez/Olamaz	41	12,5	79,09±31,49	F=6,777	0,001*
Bilmiyorum	116	35,3	94,39±27,18		
Değiştirilebilir/Olabilir	172	52,3	95,72±24,39		
Uygun bir tıbbi girişim (ilaç, cerrahi) ile heteroseksüel olan biri eşcinsel olabilir (n=335)					
Değiştirilemez/Olamaz	38	11,4	80,42±32,01	KW=8,604	0,014*
Bilmiyorum	129	38,7	94,92±27,48		
Değiştirilebilir/Olabilir	166	49,8	95,02±24,06		
Cinsel yönelim doğuştandır sonradan değiştirilemez (n=332)					
Değiştirilemez/Olamaz	89	26,8	91,20±30,67	F=0,518	0,596
Bilmiyorum	95	28,6	95,22±26,35		
Değiştirilebilir/Olabilir	148	44,6	93,18±26,80		

* p < 0,05

nın azaldığı, konu ile ilgili bilgisizlik ya da yanlış bilgiye sahip olmanın olumsuz tutumları artırdığı belirlenmiştir.^{12,13}

Çalışmamızda öğrencilerin hemşirelik eğitimi sırasında eşcinsellik hakkında eğitim alma durumunun eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği görülmektedir. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde farklı çalışma bulgularına rastlanmaktadır. Bardakçı Bayar³ öğretmenlerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını incelemek amacıyla yapmış olduğu bir çalışmada psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile felsefe alanından mezun olan öğretmenlerin homofobik tutumlarının daha düşük olduğunu belirtmiştir. Çalışma bulgumuzla benzer şekilde Bostancı Daştan¹⁵ Türkiye'de hemşirelik öğrencilerinin lezbiyenlere ve geylere karşı tutumlarını belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada eşcinsellik bilgisinin yeterliliği ile lezbiyenlere ve geylere yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Soner ve Altay'ın²³ hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin eşcinsel bireylere yönelik tutumunu incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada da lisans eğitiminde derslerinde eşcinsellikten bahsedilme durumu ve eşcinsellik hakkında herhangi bir bilgilendirici makale okuma durumunun öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği saptanmıştır.

Çalışmamızda öğrencilerin herhangi bir dine inanma durumunun eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilemediği fakat Eşcinselliğe İlişkin Tutumlar Ölçeği puanı ile dini inanç gücü arasında pozitif yönlü zayıf ilişki olduğu görülmektedir. Bu bulgu şu şekilde yorumlanabilir. Öğrencilerin herhangi bir dine inanma durumları eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilememekte ancak dini inanç güçlerinin artması eşcinselliğe ilişkin tutumlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde çalışma bulgularımıza benzer şekilde dini yönü güçlü olan bireylerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarının olumsuz olduğunu rapor eden çalışmalara rastlamak

mümkündür.^{26,27} Whitley²⁸ dindarlık ile lezbiyen ve geylere yönelik tutumu incelediği meta analiz çalışmasında, dindarlığın çeşitli formları (dini aktivitelere katılma, içsel-dışsal dindarlık vb.) ile eşcinsellere yönelik tutum arasında ters yönde bir ilişki olduğunu, dindarlık düzeyi arttıkça olumsuz tutumun da artış gösterdiğini belirtmiştir. Ülkemizde de dindarlık düzeyi arttıkça eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumun arttığı destekleyen çalışmalara rastlamak mümkündür.^{5,11}

Çalışmamızın bu bulgusu, Türk toplumunun büyük çoğunluğunun İslam dinine mensup olması²⁹ ve eşcinselliğin İslam inancına göre sapkın ve kabul edilemez oluşu³⁰ ile tutarlı görünmektedir. Farklı kültürlerde yapılan çalışmalar da dindarlığın muhafazakarlık, geleneksel değerlere bağlılık ve değişime kapalılık gibi değişkenlerle ilişkili olduğunu göstermiştir.³¹ Bu çalışmada dindarlığın tek bir madde ile ölçülmüş olması, dindarlığın hangi boyutlarının eşcinselliğe yönelik olumsuz tutumları yordadığını ortaya koyamamaktadır. Bu bağlamda eşcinsellere yönelik tutumları inceleyen gelecekteki çalışmaların dindarlığı daha kapsamlı biçimde ölçmeleri önerilir.

Çalışmada öğrencilerin televizyon ve filmlerde eşcinsel sahnelerin izlenmesi ve beynin normal gelişmemesi yönündeki görüşlerinin öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilediği görülmektedir. Öğrenciler insan isterse cinsel yönelimini kendisi değiştirebilir, uygun bir psikolojik/psikiyatrik girişim ile eşcinsel olan biri heteroseksüel olabilir, uygun bir psikolojik/psikiyatrik girişim ile heteroseksüel olan biri eşcinsel olabilir, uygun bir tıbbi girişim (ilaç, cerrahi) ile eşcinsel olan biri heteroseksüel olabilir, uygun bir tıbbi girişim (ilaç, cerrahi) ile heteroseksüel olan biri eşcinsel olabilir yönündeki bilgi ve inançlarının öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilediği bulunmuştur. Alanyazın çalışmaları incelendiğinde çalışma bulgularımıza benzer araştırma sonuçlarına rastlanmamıştır. Cinsel yönelimin nasıl ortaya çıktığı ile ilgili yıllarca çeşitli alanlarda çalışmalar yürütülmüşse de tutarlı ve geçerli bir açıklamaya ulaşılamamıştır. Son yıllardaki çalışmalar genetik ve doğum öncesi süreçlere işaret etmektedir ancak tek belirleyicinin bu etkenler olmadığı da bildirilmektedir. Eşcinselliğin nedeninin ne olabileceğinin sorgulandığı alanyazın çalışmaları incelendiğinde; eşcinselliğin ve eşcinsel birey olmanın altında hormon düzeylerinin, beyin yapısının ve işlevleriyle ilgili bozukluklarının, kişinin geçmiş yaşamındaki cinsel istismar öyküsünün, aile yapısının, ebeveyn özelliklerinin, bireylerin anne veya babasıyla ilişkisinin, kendi cinsi ve karşı cinsle ilişki denemelerinde başarı/başarısızlık yaşamış olmasının etkili olabileceği bildirilmiştir.³² Çalışmamızın televizyon ve filmlerde eşcinsel sahnelerin izlenmesi ve beynin normal gelişmemesi yönündeki görüşlerin öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını etkilediği yönündeki sonuçlar öğrencilerin eşcinselliğin nedenlerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermekle birlikte öğrencilerin eşcinsel bireylere ve eşcinselliğe ilişkin yanlış öğrenmelerinden kaynaklanmış olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma tek bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencilerinde yapıldığı için sonuçlar üniversitelerin farklı bölümlerinde okuyan öğrencilerine genellenemez. Araştırmanın sağlık alanında okuyan öğrenciler ile yapılmış olması da bir sınırlılıktır. Dini inanç gücünün tek bir madde ile bir skala üzerinden ölçülmüş olması araştırmanın başka bir sınırlılığıdır. Araştırma verileri kullanılan ölçüm araçlarının ölçüm özelliği ile sınırlıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Geleceğin sağlık bakım vericileri olacak olan hemşire öğrencilerin bakım verecekleri bireylere önyargısız bakım sunabilmeleri için eşcinsel bireylere yönelik tutumlarının olumlu, bilgilerinin de bilimsel kaynaklara dayalı ve doğru olması önemlidir. Bu çalışmada öğrenci-

lerin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını kadın cinsiyetinde olmanın, anne ve baba eğitiminin artmasının, çevrelerinde eşcinsel birinin varlığının, cinsel yönelimlerinin eşcinsel bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak etkilediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; erkek öğrencilerdeki olumsuz tutumların nedenlerinin belirlenmesi amacıyla çalışmaların yapılması, öğrencilerin eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumlarının azaltılması, olumlu tutumlarının desteklenmesi için lisans ders müfredatına eşcinsellik, eşcinsel bireylere yönelik damgalamayı önleme konularının eklenmesi, eşcinsel bireylerin sağlık hakkı, gereksinimleri ve bakımları konusunda eğitim almaları önerilir. Ayrıca öğrencilerin eğitimine cinsel kimlik, cinsel yönelim ve eşcinselliğe dair mitler ile ilgili müfredatın eklenmesi, ayrımcılık yapmayan ve cinsiyet, yaşam tarzı, inançlar, cinsel yönelim konularına duyarlı bireyler olarak yetişmelerinin sağlanması önerilebilir. Daha büyük örneklem grubuyla, farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerle benzer çalışmaların yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- 1.Eskin M. Türkiye’de cinsel yönelim çalışmaları. In: Türkiye’de Gençlik. Ne Biliyoruz? Ne Bilmiyoruz? Eskin M, Dereboy Ç, Harlak H, Dereboy F eds. Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği: Ankara, 2012: 53-69.
2. Hyde JS, DeLamater JD. Understanding human sexuality. NY: McGraw-Hill, 1994: 253-86.
3. Bardakçı Bayar E. Öğretmenlerin Eşcinsel Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin, 2016.
- 4.Duyan V, Tuncay T, Sevin Ç, Erbay E. Sosyal hizmet öğrencilerinin eşcinselliğe yönelik tutumları: bir atölye eğitiminin etkileri. Toplum ve Sosyal Hizmet 2011; 22:7-18.
- 5.Saraç L. Beden eğitimi öğretmen adaylarının eşcinsellere yönelik bilgileri, tutumları ve dindarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Pamukkale Journal of Sport Sciences 2014;5:77-9.
6. Chapman R, Watkins R, Zappia T, Nicol P, Shields L. Nursing and medical students’ attitude, knowledge and beliefs regarding lesbian, gay, bisexual and transgender parents seeking healthcare for their children. J Clin Nurs 2012; 21:938-45.
- 7.Cornelius B, Carrick J. A survey of nursing students’ knowledge of and attitudes toward lgbt health care concerns. Nurs Educ Perspect 2015; 36:176-78.
8. Lim F, Hsu R. Nursing students’ attitudes toward lesbian, gay, bisexual, and transgender persons: an integrative review. Nurs Educ Perspect 2016; 37:144-52.
- 9.Orgel H. Improving LGBT cultural competence in nursing students: An integrative review. ABNF J 2017; 28:14-18.
- 10.Yingling CT, Cotler K, Hughes TL. Building nurses’ capacity to address health inequities: incorporating lesbian, gay, bisexual and transgender health content in a family nurse practitioner programme. J Clin Nurs 2017; 26: 2807-17.
11. Gelbal S, Duyan V. Attitudes of university students toward lesbians and gay men in Turkey. Sex Roles 2006;55:573-79.
12. Akdaş-Mitrani AT. Eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar: Meslek grupları ve ilişkili özellikler. Adli Bilimler Dergisi 2008; 7: 23-30.
13. Şah U. Eşcinselliğe, biseksüelliğe ve transseksüelliğe ilişkin tanımlamaların homofobi ve LGBT bireylerle tanışıklık düzeyi ile ilişkisi. Psikoloji Çalışmaları 2012; 32:23-49.
- 14.Saraç L, Rahim Z. Sporda homofobi: erkek ve kadın üniversite öğrencilerinin eşcinsel sporculara karşı tutumlarının karşılaştırılması. Hacettepe Journal of Sport Sciences 2009; 20: 104-16.
- 15.Bostancı Daştan N. The attitudes of nursing students towards lesbians and gay males in Turkey. Int J Nurs Pract 2015;21:376-82.
- 16.Sadıç E, Beydağ KD. Hemşirelik öğrencilerinin lezbiyen ve geylere yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. Hemşirelik Bilimi Dergisi 2018; 1:5-13.
- 17.Çırakoğlu OC. Perception of homosexuality among Turkish University students: The roles of labels, gender, and prior contact. J Pers Soc Psychol 2006;146:293-305.
18. Hudson WW, Ricketts WA. A Strategy for the Measurement of Homophobia. J Homosex 1980; 5: 357-72.
19. Sakallı N, Uğurlu O. Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students’ attitudes towards homosexuality. J Homosex 2001; 42:53-62.

20. Çabuk FD. Tıp Öğrencileri Ve Hekimlerin Eşcinsellik Hakkındaki Tutumları Ve Gey Ve Lezbiyenlerin Sağlık Hizmeti Deneyimleri. Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi, Ankara, 2010.

21. Sakallı N, Uğurlu O. The effects of social contact with a lesbian person on the attitude change toward homosexuality in Turkey. *J Homosex* 2002; 44:111-9.

22. Gönenç GM, Erenel AG. Hemşirelik öğrencilerinin homofobik tutumlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. I. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi, Aydın, 2017, 753.

23. Soner G, Altay B. Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin eşcinsellere yönelik tutumu. *Samsun Sağ Bil Der* 2018; 3:17-24.

24. Snively CA, Kreuger L, Stretch JJ, Watt W, Chadha J. Understanding Homophobia: Preparing for Practice Realities in Urban and Rural Settings. *Journal of Gay & Lesbian Social Services: Issues in Practice, Policy & Research* 2004;17:59-81.

25. Güney N, Kargı E, Çorbacı Oruç A. Üniversite öğrencilerinin eşcinsellik konusundaki görüşlerinin incelenmesi. *Türk HIV/AIDS Dergisi* 2004; 7:131-37.

26. Hinrichs DW, Rosenberg PJ. Attitudes toward gay, lesbian, and bisexual per-

sons among heterosexual liberal arts college students. *J Homosex* 2002; 43: 61-84.

27. Wills G, Crawford R. Attitudes toward homosexuality in Shreveport-Bossier City, Louisiana. *J Homosex* 1999; 38: 97-116.

28. Whitley BE. Religiosity and attitudes toward lesbians and gay men: A meta-analysis. *Int J Psychol Relig* 2009; 19: 21-38.

29. Taşdemir N, Sakallı-Uğurlu N. The relationships between ambivalent sexism and religiosity among Turkish university students. *Sex Roles* 2010; 62: 420-26.

30. Siraj A. The construction of the homosexual 'other' by British Muslim heterosexuals. *Contemporary Islam* 2009; 3: 41-57.

31. Cukur CS, De Guzman MRT, Carlo G. Religiosity, values, and horizontal and vertical individualism-collectivism: A study of Turkey, the United States, and the Philippines. *The Journal Social Psychology* 2004; 144: 613-34.

32. <http://www.cetad.org.tr/73/sik-sorulan-sorular/47/escinsellik-homoseksuellik>.